

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XV, číslo I

14. I. 2018 / neprodejné

Z OBSAHU	Před jesličkami objevujeme, že jsme milováni. Homilie papeže Františka	04
	Mučedníci nacismu: problematika slovenského a chorvatského katolicismu	05
	Setrvat v kněžské službě	07
	Kardinál Sapieha: protivník nacistů a komunistů	10

TRADICE OTCŮ

Z kázání svatého biskupa Augustina (354–430)

Už teď jsme Boží děti. Ale čím budeme, není ještě zřejmé. Víme však, že až on se ukáže, budeme mu podobní; a proto ho budeme vidět tak, jak je. Neboť k čemu jsou ty poklady moudrosti a poznání, k čemu to božské bohatství, ne-li k tomu, aby nás plně uspokojily? A k čemu to množství dobrotivosti, ne-li k tomu, aby nás nasýtilo? Ukaž nám Otce, a to nám stačí.

A v jednom žalmu mu jeden z nás či mezi námi nebo za nás říká: *Nasytím se, až se zjeví tvá sláva.* On však a Otec jsou jedno a kdo vidí jeho, vidí i Otce. Pán zástupů sám je tedy král slávy. Až nás promění, ukáže nám svou tvář; budeme spaseni, budeme nasyceni a víc už nebudeme potřebovat.

Dokud k tomu nedojde, dokud nám neukáže, co nám dostačí, dokud se nenapijeme dosyta z toho pramene života, do té doby kráčíme ve víře jako poutníci a žijeme v cizině od něho vzdáleni, hladovíme a žízníme po spravedlnosti. A dokud zatím jen s nevýslovnou dychtivostí toužíme spatřit Boží podobu, do té doby oslavujeme se zbožnou oddaností den jeho narození v podobě služebníka.

Nemůžeme ještě patřit na toho, jehož Otec *zplodil před jitřenkou*, shromážděme se tedy k oslavě toho, který se v nočních hodinách narodil z Panny. Nechápeme dosud, že *před sluncem trvá jeho jméno*, uznejme tedy, že *na slunci je postaven jeho stan*.

Ještě ho nemůžeme uvidět jako Jednorozeného trvale zůstávajícího v Otcu, vzpomínejme tedy na ženicha, jak vychází ze své *komnaty*. Nejsme ještě hodni účastnit se hostiny našeho Otce, učme se tedy aspoň znát jesle našeho Pána Ježíše Krista.

Foto: © Hornikova Lucie / Člověk a víra

Vážít si duchovních kořenů

Vážené čtenářky a vážení čtenáři časopisu *RC Monitor*,

vstupujeme do jubilejního roku, kdy slavíme stoleté výročí založení Československé republiky, tedy nové státní formy, která přinesla i vlastní suverenitu, o níž se usilovalo po rozdělení Habsburské monarchie v rámci principu duality rakousko-maďarské monarchie. Máme rozhodně důvod, abychom byli vděční těm, kteří nám našli nové místo na mapě světa a dokázali vychovat generaci, která milovala svobodu, demokracii a prokázala také velikou lásku ke své vlasti. Když vzpomínáme druhé světové války, ve které se muselo bojovat o obnovení Československa, pak skutečně stojí za to si připomenout, že v řadách našeho letectva ve Velké Británii bojovali Češi, Slováci, Židé, ale i 200 českých Němců, kteří považovali Československo za svoji

zem. Myslím, že je to určitá výzva, abychom se naučili hovořit o lásce k vlasti a o skutečném patriotismu. Naše identita, jak říkají staré kroniky, k nám přišla z Velké Moravy díky svatým Cyrilovi a Metodějovi, kteří pokřtili náš knížecí pár, knížete Bořivoje a jeho manželku, svatou Ludmilu. O tom svědčí také katedrála svatého Víta, ve které odpočívají naši zemští patroni, světci, ale ve které odpočívají také naše knížata, králové i císařové.

K novému roku bych nám všem přál, abychom se skutečně naučili vážít si svých duchovních kořenů, jak v tradici křesťanské identity, tak i identity země, která hrála důležitou roli od úsvitu našich dějin. Přeji jí, abychom my křesťané, kteří tvoříme více než třetinu obyvatel této země, opravdu dokázali hrát tu roli,

Dokončení na str. 2

Josef kardinál Beran. Foto: Církev.cz / Archiv AP

Papež František povolil převoz ostatků kardinála Berana

Papež František povolil převoz ostatků Josefa kardinála Berana do České republiky. Učinil tak v souladu s poslední vůlí zesnulého, který zemřel v roce 1969 ve vatikánském vyhnanství. Vláda v tehdejší Československu nepovolila převézt do vlasti tělo bývalého politického vězně nacistických okupantů i komunistického režimu.

Pražským arcibiskupem se kardinál Beran stal roku 1946 po návratu do vlasti z Dachau, kde byl vězněn po atentátu na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha. V roce 1948 se Josef Beran odmítl podříditi komunistickému režimu. V očích věřících se stal hrdinou a symbolem odporu. V roce 1949, poté, co se pokusil přechít v katedrále svatého Víta plně provokatérů – členů KSČ tzv. božítelový pastýřský list, který otevřeně odsuzoval komunistický režim, byl Státní bezpečností zatčen a po „domácím vězení“ v pražském Arcibiskupském paláci v letech 1949–1951 pak až do roku 1963 internován na různých místech po celých Čechách.

V roce 1963 byl propuštěn z internace, bylo mu však zakázáno zdržovat se v Praze a vykonávat arcibiskupský úřad. Dne 25. února 1965 jej papež Pavel VI. jmenoval kardinálem. Státní správa povolila arcibiskupu Beranovi odjet ze země do Říma na slavnostní kreaci, návrat do vlasti mu pak ale znemožnila. V Římě se kardinál Beran zapojil do práce Druhého vatikánského koncilu. Když dne 17. května roku 1969 v Římě zemřel, komunistická vláda nepovolila převoz těla do vlasti, a papež Pavel VI. proto rozhodl, že kardinál Beran bude pohřben po boku papežů v kryptách chrámu svatého Petra v Římě. Je jediným Čechem, kterému se této pocty dostalo. V současné době probíhá beatifikační proces kardinála Josefa Berana na diecézní úrovni.

Církev.cz

Tříkrálová sbírka 2018

Letos již poosmnácté vyrážejí do ulic koledníci Tříkrálové sbírky. Lidem popřejí šťastný Nový rok, zazpívají koledu, věnují drobný dárek a poprosí o příspěvek do zapečetěné pokladničky s logem Charity Česká republika. Výtěžek sbírky je tradičně určen na pomoc seniorům, lidem bez domova, matkám s dětmi v tísní nebo rodinám v tíživé situaci.

Kromě příspěvků do pokladniček je možné také zaslat dárcovskou SMS ve tvaru DMS KOLEDA 30 na číslo 87 777 nebo dar na účet Tříkrálové sbírky číslo 66008822/0800, vedený u České spořitelny, VS 777.

V roce 2017 se vydalo koledovat více než šedesát tisíc dobrovolníků a od dárců získali na pomoc lidem v nouzi přes sto milionů korun.

Charita ČR

Dokončení ze str. 1

kteřou hráli křesťané, i když se nacházeli v mnohem výraznější menšině, než je tomu dnes.

Děkuji časopisu *RC Monitor* za jeho zpravodajství i za odvalu nazývat věci pravým jménem. Někdy je ovšem také třeba sledovat určité souvislosti, které mohou vyvolávat konotace, jež nejsou úplně tím nejlepším, co bychom chtěli sdělit. To se asi čas od času povede každému z nás, či lépe řečeno nepovede. Ale důležité je, abychom zůstali věrni tomu, který řekl: „Já jsem ta cesta, pravda i život“ (Jan 14,6).

Dominik kardinál Duka OP

Arcibiskup Pizzaballa: K budování míru je zapotřebí člověka, jaký je, ne jakého bychom ho chtěli mít

„Velcí tohoto světa nejsou schopni zabezpečit mír, pokud jím maličci každodenně nežijí. Abychom žili v míru, nestačí mluvit o tom, že se ho nedostává, je zapotřebí mít odvalu, žít v míru navzdory protivenstvím“ – řekl apoštolský administrátor latinského patriarchátu Jeruzaléma u příležitosti Světového dne míru (1. ledna).

Arcibiskup Pierbattista Pizzaballa rovněž uvedl, že z povinnosti budovat mír není vyloučen nikdo. Není to pouze doména světových vůdců. To, co děláme v našem prostředí, v rodině se dále přičiňuje o budování míru, o nějž usilují velcí tohoto světa. Proto je důležité – pokračoval arcibiskup Pizzaballa –, abychom dokázali zakoušet nadšení z malých i velkých gest lásky, bratrství, sdílení a otevřenosti pro druhé, kterých je velmi mnoho. „Naslouchat druhému, být otevřený pro jeho vizi světa, otevírat oči a srdce pro potřeby druhých, to jsou životné prvky míru. K jeho budování je totiž zapotřebí druhého člověka, takového, jaký je, a ne takového, jakého bychom ho chtěli mít,“ zdůraznil arcibiskup Pierbattista Pizzaballa.

Ra Vat

Monitor si můžete objednat na adrese: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@rcmonitor.cz nebo na internetových stránkách <http://rcmonitor.cz>. Zde se také můžete zaregistrovat, máte-li zájem o pravidelné zasílání zpráv e-mailem. Dále nás najdete na <http://www.facebook.com/ResClaritatisMonitor>. Periodikum je distribuováno zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na adrese redakce. Jeho vydávání je možné jedině díky zaslaným darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo jsou přibližně 25 Kč, což za rok činí 600 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.

Papež František se vydává na apoštolskou návštěvu Chile a Peru

Papež František se vydává na 22. mezinárodní apoštolskou cestu svého pontifikátu, která jej zavede na rodný kontinent. Ve dnech 15. až 18. ledna navštíví Chile, odkud přeletí na další tři dny do Peru.

V Chile papež navštíví ženskou věznici, setká se s kněžími a zasvěcenými osobami v katedrále, s biskupy a kněžími z Tovaryšstva Ježíšova. Na poutním místě v Maipú se setká s mladými lidmi, odkud se odebere na návštěvu papežské katolické univerzity. V Peru se papež kromě jiného setká s obyvateli amazonské oblasti a zajde k soukromé modlitbě u relikvií peruánských světců v limské katedrále.

Luis kardinál Cipriani Thorne, arcibiskup hlavního města Lima, řekl, že Peruánci papeže očekávají s radostí a nadšením: „Peru je silně katolická země a je velice blízká Svatému otci. Papežova návštěva do ní vnesla velký pohyb, který vyjadřuje naději a radost. Identitu našeho národa utvářely životy našich světců – svaté Růženy z Limy, svatého Martina de Porres. První latinskoameričtí světcí pocházejí z Peru...“

Jedním z vrcholných momentů papežova pobytu v Peru bude setkání s domorodými národy tamní části amazonského pralesa v pátek 19. ledna. Od papeže se očekává, že jasně odsoudí rabování přírodních zdrojů a diskriminaci místních etnik v duchu encykliky *Laudato si'*, pokračuje kardinál Cipriani. Daným stavem nejvíce trpí místní indiánská etnika – plenění pralesa a nelegální těžba s sebou nese obchodování s lidmi, dětskou prostituci, chudobu a analfabetismus. Papež František soukromě poobědvá se zástupci domorodých národů, z jejichž řad pochází mnozí aktivisté, bojující za vlastní půdu. Navštíví také domov „Malý princ“ (Hogar El Principito), který se ujímá zneužívaných dětí a mladistvých.

RaVat

Beatifikační proces indiánského léčitele

Američtí biskupové dali souhlas k zahájení beatifikačního procesu Nicholase Černého Losa. Tento Indián z kmene Siouxů se účastnil přelomových a tragických okamžiků v dějinách severoamerických Rudých mužů. Nakonec přijal křesťanství, stal se katechetou mezi indiány a získal pro víru v Krista na 400 svých soukmenovců.

Černý Los se narodil 1. prosince 1863 v Powder River. Byl čtvrtým toho jména a ve stopách svého otce a děda působil ve svém kmenu jako léčitel. V pouhých dvanácti letech se zúčastnil bitvy u Little Bighornu (1876), kde Siouxové v čele s náčelníkem Sedícím Býkem porazili vojsko Spojených států vedené generálem Georgem Armstrongem Custerem. V roce 1887 cestoval do Anglie v rámci cirkusové show proslavené jako „Buffalo Bill's Wild West“ a zúčastnil se představení u příležitosti zlatého jubilea královny Viktorie. Absolvoval turné po Francii, Německu a Itálii. V roce 1889 se vrátil do Spojených států. Právě včas, aby se mohl zúčastnit zdrcující porážky Indiánů v bitvě u Wounded Knee, kde sám také utrpěl zranění.

V roce 1892 se Černý Los oženil s Katie War Bonnetovou, která posléze konvertovala ke katolicismu. Také tři děti, které se narodily v tomto manželství, byly pokřtěny v katolické církvi. Nedlouho po smrti manželky přijal víru také Černý Los a byl pokřtěn jako Nicholas William. Protože se kromě zápalu pro víru vyznačoval také vynikající pamětí a rychle se naučil Písmu i učení Církve, rozhodli jezuité v roce 1907 o tom, že by měl působit jako katecheta. Druhou část svého života strávil cestováním po indiánských rezervacích a vyučováním katolické víry. Zemřel v roce 1950 a byl pohřben na katolickém hřbitově v Manderson-White Horse Creek v Jižní Dakotě.

V březnu roku 2016 převzal biskup Robert D. Gruss z Rapid City petici s více než 1600 podpisy žádající zahájení kanonizačního procesu. Nyní bude zahájen beatifikační proces na diecézní úrovni a ustanoven zvláštní tribunál, který shromáždí svědectví a dokumenty o víře a životě Nicholase Černého Losa.

RaVat

SLOVO KNĚZE

Matka Boží, Panna Maria, nás uvádí do nového roku. Fatimský jubilejní rok letos přechází k jubileím politickým. Připomněli jsme si čtvrt století trvání samostatné České republiky. Mnozí budou letos slavit 100 let od vzniku Československa. Pro jiné to není důvod k oslavám, neboť vnímají tuto událost jako nelegitimní rozbití Císařství, jehož byly země Koruny české integrální součástí.

Četné ukazatele signalizují, že to byla chyba. Nová republika začala ostudným svržením Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí a voláním „Pryč od Říma“. Zakrátko dochází k rozkolu mezi českými katolíky a ke vzniku národního církevního společenství, zatímco vliv socialistů a komunistů odmítajících Boha stoupal. Uměle vytvořená a vnitřními spory oslabená První republika nebyla s to čelit vojenským nepřítelům a totalitním ideologiím. Jistěže zrada našich spojenců přispěla k tragédii. Ovšem právě neexistence středoevropské habsburské říše dala možnost Hitlerovým nacistům postupně obsazovat menší země a rozpoutat druhou světovou válku. Kýžený mír byl krátký. Sovětský svaz si z Republiky trochu odkrojil a pak (před 70 lety) podpořil komunistický puč, který uvrhl naši vlast na dlouhých 41 let do rudého temna. Před padesáti lety, ještě spolu s dalšími armádami „přátel“, Československo obsadil, aby v něm rudé temno udržel.

Když přehledněme řadu našich prezidentů, najdeme jen málo důvodů k nějaké chvále. Většina z nich se vymezovala proti Bohu, případně proti Církvi. To považují za nejhlubší zdroj úpadku a národního ohrožení. Oč více nad ně vynikají poslední čeští králové, kteří v této základní věci měli jasno, a i svým příkladem toužili přivádět milované národy k časnému blahu a blíž k Pánu.

Těž současný prezident se deklaroval jako ateista. Co jako takový může našemu národu nabídnout? Oč větším přínosem by pro národ mohli být kandidáti, kteří vnímají svou odpovědnost vůči Bohu, jsou křesťané a snaží se i křesťansky žít.

Panna Maria, s Tebou začínáme každý rok. Prosím Tě o přímlovu a ochranu i v této chvíli.

fr. Pavel Maria OP

*fr. Pavel M. Mayer OP,
rektor baziliky a strážce
hrobu svatě Zdislavy*

PŘED JESLIČKAMI OBJEVUJEME, ŽE JSME MILOVÁNI

Homilie papeže Františka při mši svaté o slavnosti Matky Boží, Panny Marie

Klanění tří králů (kolem 1400). Foto: Wikimedia Commons

Rok začíná ve jménu Matky Boží. Matka Boží je nejvýznamnější titul Madony. Jedna otázka by však mohla vyvstat: proč říkáme Matka Boží a nikoli Ježíšova Matka? V minulosti někteří požadovali, aby se užívalo pouze to druhé označení, avšak Církev prohlásila, že Maria je Matkou Boží. Musíme za to být vděční, protože v tomto výrazu je obsažena zářivá pravda o Bohu i o nás. To znamená, že od chvíle, kdy se Pán skrze Marii vtělil – a potom už navždy –, nese naše lidství s sebou. Není už Bůh bez člověka. Tělo, které na sebe Ježíš vzal ze svojí Matky, patří mu také nyní a bude tomu tak vždycky. Říci Matka Boží, nám připomíná, že Bůh je blízký lidstvu jako dítě matce, která jej nosí v lůně.

Nejenom s námi, ale také jako my

Slovo matka (*mater*) odkazuje také ke slovu *materie*. Ve svojí Matce se Bůh z nebe, nekonečný Bůh stal maličkým, stal se materií proto, aby byl nejenom s námi, ale také jako my. To je ten zázrak a novost: člověk už není osamocen; už nikdy nebude sirotkem, ale navždy synem. Rok začíná touto novostí, kterou hlásáme slovy: Matka Boží! Je to radost z vědomí, že je přemoženo naše osamocení. Je to krása vědět, že jsme milova-

nými dětmi a že toto naše dětství nám nebude moci být odňato. Znamená to zračit se v křehkém Bohu a dítěti neseném v Mariině náruči a vidět, že lidstvo je Pánu drahé a svaté. Proto je služba

Pohled na Matku nám dodává odvahu odložit spoustu zbytečné zátěže a opět nalézt to, na čem záleží.

lidskému životu službou Bohu, a každý život, počínaje od mateřského lůna až ke starobě, nemoci, nemohoucnosti, i ve své nelibosti, ba odpudivosti má být přijat, milován a opatrován.

Uchovávala všechno v srdci

Nechme se nyní vést dnešním evangeliem. O Matce Boží se tam praví jedině: „Uchovávala všechno v srdci a rozvažovala o tom“ (Lk 2,19). Uchovávala. Jednoduše uchovávala. Maria nemluvila. Evangelium podávající narození Páně neuvádí jedině její slovo. I v tom je Matka zajedno se svým Synem: Ježíš je nemluvně, tedy nemluví. On, Slovo, Boží Slovo, které v minulosti „mnohokrát a mnoha

způsoby“ promlouvalo (srov. Žid 1,1), je nyní „když se naplnil čas“ (Gal 4,4), němé. Bůh, před nímž se mlčí, je nemluvnětem. Jeho velebnost nemá slov, jeho tajemství lásky se vyjevuje v nepatrnosti. Tato mlčící nepatrnost je projevem jeho královské hodnosti. Matka se přidružila k Synu a zachovává mlčení.

A toto mlčení nám říká, že také my, chceme-li se uchovávat, potřebujeme se ztišit. Potřebujeme setrvat ve ztišení a pozorovat jesličky. Před jesličkami totiž objevujeme, že jsme milováni, a okoušíme ryzí smysl života. Mlčky hledíme a necháváme Ježíše, aby promluvil k našemu srdci a svojí nepatrností rozložil naši pýchu, svojí chudobou narušil naši pompéznost a svojí něhou obměkčil naše necitlivé srdce. Vyhradzujeme-li si každý den chvíli na ztišení s Bohem, uchováváme svoji duši, uchováváme svoji svobodu před leptavými banalitami konzumu, reklamním otupováním, šířením prázdných slov a strhujícími návaly řečnění a halasu.

Rozvažovala o tom

Maria uchovávala všechno v srdci a rozvažovala o tom – pokračuje evangelium. Čím bylo ono „všechno“? Byly to radosti i bolesti. Na jedné straně Ježíšovo narození, Josefova láska, návštěva pastýřů a prozářená noc. Na druhé straně však nejistá budoucnost, chybějící příbytek, „protože pro ně nebylo místo“ (Lk 2,7), zklamání z odmítnutí a rozpačitost nad tím, že se Ježíš musel narodit ve stáji. Naděje a úzkosti, světlo a temnota: to všechno přebývalo v Mariině srdci. A co dělala ona? Rozvažovala o tom, to znamená probírala to v srdci s Bohem. Nic si nenechávala pro sebe, s ničím se neuzavřela do samoty, ani se nepohroužila do hořkosti, nýbrž všechno přinášela Bohu. Tak to uchovávala. Svěřovat znamená uchovávat. Nenechat život napospas strachu, bezútešnosti či pověrčivosti, neuzavírat

se, ani se nesnažit zapomenout, nýbrž vést o všem dialog s Bohem. A Bůh, kterému ležíme na srdci, přijde obývat naše životy.

Začít u jesliček

Takové jsou tajnosti Matky Boží: uchovávat v mlčení a přinášet Bohu. A k tomu, jak praví evangelium, docházelo v jejím srdci. Srdce vybízí dívat se do středu člověka, jeho citů a života. Také my, putující křesťané, cítíme na začátku roku potřebu znovu začít od středu, nechat za sebou břemena minulosti a začít od toho, na čem záleží. Dnes máme před sebou východisko: Matku Boží. Maria je totiž taková, jaké chce Bůh mít nás i svoji Církev: něžná a pokorná Matka, která není

majetná, avšak oplývá láskou, je svobodná od hříchu a sjednocená s Ježíšem, který uchovává Boha v srdci a bližního v životě. Pro nový začátek hledme na Marii. V jejím srdci tluče srdce Církve. Aby bylo možno se vydat vpřed, jak nás vybízí dnešní slavnost, je třeba se vrátit zpět: začít u jesliček, od Matky, která v náruči nese Boha.

Zbožná úcta k Marii není duchovní galantnost, je to požadavek křesťanského života. Pohled na Matku nám dodává odvahu odložit spoustu zbytečné zátěže a opět nalézt to, na čem záleží. Dar Matky, dar každé matky a každé ženy je velice cenný pro Církev, která je matkou a ženou. Zatímco muž často abstrahuje, tvrdí a předepisuje ideje, žena – mat-

ka – dovede uchovávat, spojovat srdcem a oživovat. Víra se totiž neomezuje jenom na ideu či nauku. Všichni potřebujeme srdce matky, která umí uchovávat Boží něhu a vnímat tep lidství. Tato Matka, jež je autorským podpisem Boha na člověčenství, ať v tomto roce uchovává a přináší pokoj svého Syna srdcím, našim srdcím a světu. A jako děti vás vybízím, abychom ji dnes jednoduše pozdravili tak, jako ji zdravili křesťané Efesu před jejich biskupy: „Svatá Matko Boží!“ Řekněme třikrát, ze srdce, všichni společně a s pohledem obráceným k ní: „Svatá Matko Boží!“

*Přeložil P. Milan Glaser SJ
Radio Vaticana
(Mezititulky redakce)*

MUČEDNÍCI NACISMU

Nepříjemná problematika slovenského a chorvatského katolicismu

Existovaly dva státy, spojenci Hitlera, u nichž nedošlo k perzekuci katolické církve, naopak celková problematika se zdála vyznívat tak, že Církev podporovala tyto režimy, poslušné loutky nacistického Německa. Jednalo se o Slovensko a Chorvatsko. Proto také nelze mluvit v těchto zemích o mučednictví katolíků z rukou nacistů, nicméně bylo by nepravdou tvrdit, že zde neexistoval katolický odpor proti krutosti a násilí.

Slovenská „farská republika“

Prezidentem samostatného Slovenska za druhé světové války byl dlouholetý politik katolické lidové strany v předválečném Československu a farář v Bánovcích nad Bebravou mons. Jozef Tiso (odtud lidový termín „farská republika“). Slovenská republika, byť existovala z milosti Hitlera jako jeho spojenec, si přece jen zachovala značnou míru svobody a právní jistoty. Až do Slovenského národního povstání v srpnu roku 1944 zde nebyl z politických důvodů nikdo popraven, rozsudky za protistátní činnost se vyměřovaly na pouhé měsíce, političtí vězni měli svůj zvláštní statut jako ve všech slušných státech, zatímco v protektorátu tzv. lidové soudy posílaly tisíce občanů na smrt. Zásahu na tom má právě pre-

zident Tiso, jemuž se podařilo roku 1940 odrazit pokus o puč pronacistického premiéra Vojtecha Tuky. Slovensko bylo prohlášeno křesťanským státem s jistou privilegizací katolické církve při plném respektování náboženské svobody.

Tím smutnější je, že právě křesťanský Slovenský stát přikročil k hanebnému pronásledování Židů. Vláda vyhlásila v září roku 1941 tzv. Židovský kodex, tj. variantu norimberských rasových zákonů v Německu. Občané židovského původu byli vyřazeni ze společenského života a zbaveni majetku. Slovenští biskupové se ihned sešli v Nitře a vydali prohlášení, že „kodex je v rozporu se slovenskou křesťanskou tradicí a hrubě porušuje zásady křesťanské etiky“. Jezuitský provinciál Mikuš bohužel ale kodex schvaloval.

V březnu roku 1942 vláda nařídila deportace Židů s tím, že jedou „do Německa na práci“. Součástí toho se staly nenávislná mediální kampaň proti Židům, krádeže jejich majetku a pogromy dle vzoru Německa, na čemž nebyl prezident Tiso bez viny, dokonce sám k tomu přispěl svým antisemitským projevem v Holíči. Ozvali se ale opět biskupové, kteří publikovali pastýřský list, v němž deportace ostře odsoudili. Zástupce Vatikánu mons. Burzio intervenoval u prezidenta s požadavkem zákazu transferu Židů. Tiso se ale omezil pouze na udělování jednotlivých výjimek z deportací. Z 90 tisíc slovenských Židů bylo odvezeno do plynových komor cca 60 tisíc.

Zbytek měl potkat tentýž osud na jaře roku 1943. To již ale slovenský episkopát

disponoval spolehlivými informacemi, že Židé nejsou vyváženi na práce, nýbrž na smrt. Spišský biskup Ján Vojtaššák o tom sepsal memorandum vládě. Zároveň biskupové vydali další pastýřský list, kde naléhavě žádali zastavení deportací, připojil se i vyslanec Burzio. Tiso se poté rozhodl další transporty zastavit. Ty byly obnoveny až po porážce Slovenského národního povstání na podzim roku 1944, kdy celou záležitost vzali do rukou Němci.

Slovenskému episkopátu nelze nic vytknout. Svědčí o tom i relace agentů gestapa na Slovensku, které označují biskupy za „největší nebezpečí pro zájmy říše“. Oficiální orgán Církve *Katolícke noviny* psal protinacisticky, takže musel být někdy i konfiskován. Když vyšel pastýřský list episkopátu na obranu Židů, řekl ministr vnitra Alexander Mach německému velvyslanci Ludinovi: „Hned bych dal všechny biskupy pozavírat, kdyby prezidentem nebyl katolický kněz.“ Nejstátněji ze slovenských biskupů si počínal prešovský řeckokatolický blahoslavený Peter Pavol Gojdič, pozdější mučedník komunismu, který organizoval rozsáhlou všestrannou pomoc pro Židy a psal ostře dopisy vládě i prezidentovi proti deportacím a spojenectví s Hitlerem. Před zatčením ho chránil statut křesťanské Slovenské republiky. Díky tomu se neoctl žádný slovenský kněz v koncentračním táboře, kartotéka z Dachau uvádí pouze evangelického duchovního Emila Siváka, zatčeného však na maďarském území.

Tiso byl roku 1947 odsouzen jako válečný zločinec k trestu smrti. Takový rozsudek si rozhodně nezasloužil, svou roli tady hrála politická motivace. Tiso naopak po potlačení povstání prosil o milost pro zatčené, kteří měli být zastřeleni, v některých případech byl i úspěšný. Předhazovalo se mu, že na oslavu potlačení povstání sloužil děkovnou mší. Je to nepravda, černý ornát dokazuje, že sloužil rekviem za padlé, nikoli liturgii „za vítězství“.

Chorvatsko a Balkán

Po porážce Jugoslávie na jaře roku 1941 zřídili Němci formálně nezávislý Chorvatský stát pod diktaturou své loutky Anteho Paveliče. Ten stál v čele vojensko-politické nacionalistické organizace

Ustaša, která sice neměla katolicismus ve svém programu, nicméně ostentativně ho zdůrazňovala jako znamení, jímž se Chorvaté liší od pravoslavných Srbů. Ustašovci prováděli etnické čistky, vraždili srbské, židovské a romské obyvatelstvo. Smutné je, že na těchto masakrech se někdy podíleli i katoličtí duchovní, svedeni primitivním šovinismem. Rubem této pravdy ovšem je, že srbské monarchistické oddíly tzv. četníků si počínaly úplně

Blahoslavený Peter Pavol Gojdič
Foto: Wikimedia Commons, Misko3 (CC BY-SA 4.0)

stejně vůči chorvatskému katolickému obyvatelstvu, nemluvě o bestialitách komunistických partyzánů vedených legendárním Josipem Brožem-Titem.

Ustašovci povraždili v Bosně i v Srbku celkem 4 pravoslavné biskupy, přes 300 duchovních a tisíce věřících. Nicméně objektem jejich vraždění se stali – ve spolupráci s německými esesmany – i katoličtí kněží slovinské národnosti jak ve Slovinsku (to bylo připojeno k Německu), tak na území Chorvatska. Jejich počet jde rovněž do několika stovek. Ti bývali většinou deportováni do koncentračního tábora Jasenovac – a tam bestiálně utýráni. Nejznámějšími jsou Franc Orešnik, jehož ustašovci před popravou krutě mučili, Jakob Sem, kterého ubili ranami holí do hlavy, a Franjo Rihar, jenž vedl duchovní správu Slovinců v chorvatském Záhřebu a dostal se do konfliktu

s opilou skupinou ustašovců, kteří vtrhli do kostela. Navzdory protestům kardinála Stěpinace byl deportován do Jasenovace a tam rozsekán sekerou. Z toho jasně vyplývá, že Ustašu nelze považovat za organizaci katolíků, neboť věřící a praktikující katolík nevztáhne ruku na svého kněze a nebude ho krutě mučit, i když je cizí národnosti. V řadách Ustaši sloužily také oddíly bosenských muslimů.

Chorvatští biskupové nejprve přivítali vyhlášení samostatnosti, odvážně ale vznesli svůj protest proti genocidním praktikám ustašovců a Němců. Záhřebský kardinál blahoslavený Alois Stěpinac vydal proti tomu celkem tři pastýřské listy. V jednom z nich v říjnu roku 1943 mj. napsal: „... ve veřejném životě mají platit principy věčného Božího zákona, nehledě na to, zda se jedná o Chorvaty, Srby, Židy, Romy, katolíky, muslimy, pravoslavné či kohokoliv jiného... Každý národ a každá rasa má právo na život hodný člověka a na to, aby se s ní podle toho důstojně zacházelo... Proto katolická církev vždy odsuzovala a i dnes odsuzuje veškerou nespravedlnost a násilí páchané ve jménu třídní, rasové či národnostní teorie... Ze zemského povrchu nesmějí být odstraňováni Romové nebo Židé jen proto, že jsou považováni za podřadnou rasu.“

Kardinál Stěpinac také organizoval ukrývání Židů před deportacemi, některé dokonce schovával přímo ve své rezidenci, totéž činili i jiní chorvatští biskupové a duchovní. Vrchní rabín Záhřebu Miroslav Freiburger po válce veřejně kardinálovi a katolické církvi za to poděkoval. Vatikán dosáhl od diktátora Paveliče slib, že deportace Židů a etnické čistky proti Srbům zastaví, jenže Pavelič slib nedodržel. Stěpinac se přesto po válce stal terčem vylhaného obvinění komunistů, že „kolaboroval s ustašovci a Němci“. Pravda je ovšem taková, že ustašovská vláda žádala několikrát Svátý stolec o jeho sesazení, gestapo dokonce vydalo na něho zatykač, jenže už jej nestihlo realizovat, protože Němci museli prchat před Titovou armádou.

Stovky srbských pravoslavných a slovinských katolických kněží se octly v německých koncentračních táborech, desítky jich eviduje kartotéka z Dachau. Jako

příčiny zatčení jsou uváděny spolupráce s odbojem a hájení křesťanství proti novopohanskému nacismu. Zároveň ale v Dachau bylo vězněno i pět chorvatských kněží – a to pro spolupráci s protiněmeckým odbojem. Nelze tedy tvrdit, že chorvatský klérus jako celek kolaboval s ustašovci a Němci, jak po válce hlásala komunistická propaganda. Ta též argumentovala, že velitelem chorvatského vyhlazovacího koncentračního tábora Jasenovac byl katolický kněz Miroslav Filipovič-Majsterovič. Nedodala ovšem, že Filipovič byl odpadlíkem, jenž se s katolickou církví již před válkou rozešel.

I srbští četníci mají na svědomí tisíce nevinných lidských životů, též stovky chorvatských kněží a řeholnic padly za obět jejich etnickým čistkám. Nejznámější je případ řádových sester Božské Lásky z prosince roku 1941, které četníci hnali téměř bosé za třeskutého mrazu do města Goražde. Tam je chtěli znásilnit, když ale sestry kladly odpor, ubodali je k smrti a jejich těla hodili do řeky Driny. Strašlivá zvěrstva na kněžích, řeholnicích i laicích páchali v Chorvatsku i ve Slovinsku též komunističtí Titovi partyzáni. Minoritu Bernardina Sokola ubili k smrti při projížďce na loďce, záhřebského je-

zuitu Josipa Muellera, který ukrýval Židy a politické odpůrce nacismu, zastřelili, ve Slovinsku utýrali k smrti těhotnou katolickou učitelku Ivanku Novakovou, v lese si počíhali na katolického bohoslovce Aloise Grozdého a umučili ho, atd. To už je ale téma komunistického pronásledování Církve.

PhDr. Radomír Malý

*PhDr. Radomír Malý,
historik a publicista*

SETRVAT V KNĚŽSKÉ SLUŽBĚ

Společenský status kněze už dávno není jasně daný a většinově respektovaný. O to víc by se ordináři měli zaměřovat na výchovu dobrých kněží a v jejich službě by jim měli stát po boku.

Setkáváme se s tímto jevem stále častěji a stále méně si víme rady, jak se k němu postavit. Ano, jsou to až příliš četná opouštění kněžské služby tolika kněžími, spolubratřími svých bratří ve službě a pastýři svých věřících. Zvláštní je, že často to ani nebývají kněží průměrní, bez zájmu o svěřené stáde. Někdy jsou to dokonce „hvězdy“, alespoň viděno zvnějšku. O to větší šok pak mnoha svým věřícím přivodí.

Kde jsou ty doby, kdy společenský status kněze byl jasně daný a většinově respektovaný! Taková mnohodětná rolnická rodina měla nejstaršího syna, který podědil grunt, zatímco jeden z dalších synů finančně odlehčil rodičům tím, že šel „na panáčka“. Spolu s ním šla na faru i jedna ze sester, která se neprovdala, a oddala svůj život potřebné přísluze svému bratrovi, vykonávajícímu v očích všech zúčastněných to nejvznešenější a nejprestižnější povolání, jež mu mohlo být za tehdejších poměrů dopřáno. Společenské role byly tehdy staticky nastaveny, odchod z kněžství by se vlastně ani „nevyplatil“, ba naopak. Co by mohl tento svět „padlému knězi“ nabídnout

Foto: maxpixel.freegreatpicture.com

lepšího? Stíhalo by jej navíc neskrývané opovržení věřících na každém kroku.

Kněží za totality

Generace těch odvážlivců, kteří následovali Kristovo volání v době totalitního režimu, věděly velmi dobře, proč se na tuto dráhu vydávají. Vždyť samotný vstup do kněžského semináře byl mimořádně závažným rozhodnutím, nikoli experimentem za účelem prozkoumání vlastní vhodnosti. Opustit již jen

seminář znamenalo kádrovou kaňku, odsuzující dotyčného na práci, pokud ne přímo do kotelny, pak na jiná krajně neatraktivní místa. Žádný plynulý přechod na jinou vysokou školu nebo dokončení studia s perspektivou uplatnit se ve službě Církve jako laik. Totéž pak platilo zvýšenou měrou pro kněze v činné službě, který kněžství opustil. Jakou by asi měl perspektivu? Je ale podivuhodné, že oněch výkluzů z kněžství bylo za často tak obtížných podmínek relativně málo. Přitom bychom čekali, že zoufale neutěšený stav prakticky všeho v Církvi, šikana ze strany církevních tajemníků a všechny myslitelné ústrky by měly mnohé kněze zlomit a dovést je k opuštění služby. Za nepřátelského režimu zde ovšem pulzovalo motivující vědomí oně propasti „my a oni“, které mnoha kněžími dodávalo sílu vytrvat. Navíc kněží pocítovali naléhavost posloužit věřícím především Božím slovem a svátostmi, rozpoznali na dřevě, co je tím hlavním nosným pilířem práce pro Kristovu Církev. Proto i tu „mokrou faru a suchý záchod“ započítávali do nákladů své často krajně obětavé pastýřské péče.

Foto: Wikimedia Commons, Matthias Ulrich (CC BY-SA 2.0 DE)

Situace po roce 1989

Po roce 1989 se nastavení parametrů opět změnilo. O někdejší společenském ocenění kněží si lze nechat jen zdát, bylo by dnes navíc anachronické. Také dusivý nepřítel vyklidil pole jakoby mávnutím kouzelného proutku. Není tedy prostor znovunabyté svobody za situace, kdy již nelpíme na předvčerejším pojetí kněžského důstojství, tím nejlepším, co mohlo služebníky Církve potkat?

Obnova řeholních řádů způsobila, že svoji řeholní identitu vyjevilo a v souladu s ní se pak zařídilo tolik našich kněží, že v diecézích prakticky hrozil rozval beztak již chatrně fungujícího systému řádné farní pastorace. Za těchto okolností k nám začali spasitelně proudit zahraniční kněží, kteří se ovšem, jak se dodnes ukazuje, nestali pouze „překlenovacím“ fenoménem, nýbrž představují pro naše ordináře dodnes zásobárnu „oltářníků“, které lze zpoza hranic přilákat, pokud akutně hrozí, že zůstanou i tak stále více slučované farnosti neobsazené. Takový shánčlivý ordinář jedná z krátkodobého hlediska racionálně. Již zakusil, že přijmout místní chlapce do semináře znamená nejistou a finančně náročnou investici bez jistého zhodnocení, zatímco on naléhavě potřebuje kněze tady a teď. Náš seminarista se kdykoli v průběhu studia rozhodne „beztrestně“ opustit seminář, aniž by tím nejen cokoli riskoval, nýbrž ví, že z hlediska společenského

uplatnění, finančního ohodnocení a tolik potřebné osobní svobody se mu bude dařit lépe prakticky v jakémkoli jiném povolání než právě v kněžství. Kdyby mu ovšem ordinář předložil k uhrazení účty za dosavadní studium a formaci, asi by se mu protočily panenky. Narychlo obstaraný zahraniční kněz má oproti takovému nejistému domácímu seminaristovi jednu zcela rozhodující komparativní výhodu: má již kněžské svěcení.

Místní církve znovuožívají právě tam, kde je pro ordináře absolutní prioritou seminář plný oddaných adeptů kněžství.

Ale u některých to bývá bohužel také „výhoda“ jediná. Kdyby se třeba právě takoví hlásili do semináře u nás za týchž podmínek, jež musí dnes splňovat přísně vybírání domácí adepti kněžství, neprošli by ani prvním sítem. Domácí komár je přepečlivě cíděn, zahraniční velbloud pak bezstarostně polykán, neboť se často neodůvodněně předpokládá, že pro putování v naší duchovní poušti již potřebnou zásobu vody v hrbu má. Právě „eldorado“ užijí naše diecéze také s různými kněžími, kteří byli již z jiných diecézí či řeholních řádů „odejiti“. Takovým se dávají „milosrdné“ šance, aby pak oni často

pokračovali v devastační činnosti, jíž se dopouštěli tam, kde již byli mnohonásobně nežádoucí. Zase je tu pro ordináře přítomno ono neodolatelné lákadlo kněžského svěcení „zdarma“. Z hlediska dlouhodobé strategie jsou pak výpůjčky některých zahraničních nebo různých nevyzpytatelných kněží z jakéhosi „second handu“ v tak masovém měřítku, jak se to u nás děje, kontraproduktivní. Naším místním církvim se tak postupně čím dál více upírá to, čím se hotová Církev liší od provizorních misijních území, totiž dispozice vlastním klérem.

Úloha ordináře

Po všech masivních úbytcích kléru a neuvěřitelných skandálech, jichž se Církev dožila zejména v zemích, kde se „koncilní jaro“ a „vanutí Ducha“ pojalo příliš „z gruntu“, se ukazuje, že místní církve znovuožívají právě tam, kde je pro ordináře absolutní prioritou seminář plný oddaných adeptů kněžství. Lze dohledat, že dnes jsou již mnozí biskupové, jimž se daří semináře naplňovat tam, kde po koncilu docházelo k soustavnému odlivu, z čehož empiricky plyne, že to možné je, a že není důvodu, aby tomu nebylo také tak v našich podmínkách. Samozřejmě, že se seminář nemá naplňovat kobercovými nálety ve stylu „bereme vše“, ale důležité je především to, aby seminaristé cítili, že jejich ordináři jsou s nimi, že jim na nich záleží více než na čemkoli a komkoli jiném, že nejsou pouze zásobárnou pro dómské ministrování a účastníky jalových formálních setkávání, aby se neřeklo. Musí vědět, že jejich bezprostřední předchůdci, které ještě poznali na semináři, si na svých nových místech vedou dobře také díky tomu, že jim ordináři s počátečními těžkostmi aktivně pomáhají a neklepají jim jen na rameno à la: „vy jste dobří, vy to tam nějak zvládnete“. Takoví seminaristé pak vidí perspektivu, která jejich povolání upevní, a do nich vložená investice se mnohonásobně vrátí. Vjemů a podnětů, které v budoucnu přivedou kněze k politováníhodným mravním selháním a často až k opuštění služby, je mnoho. Jedním z možných začátků tohoto nahlodávajícího procesu může být právě nedostatečný zájem těch, jichž jsou kněží prakticky prodlouženými rukama.

Identitu kněží také podlamuje dnešní falešně pojatá úloha laiků. Není přípustné, aby se věřilo kritickým anonymním či neanonymním dopisům nespokojenců více než vlastnímu knězi. On je nejbližším spolupracovníkem ordináře, on má být tím prvním osloveným v případě pochybností, zda je pravdou to, z čeho je viněn. Podle tónu stížnosti je vhodné některé dopisy spíše rovnou házet do koše. Ale ať již se děje cokoli, ať si může kněz za svůj deficit v duchovním životě či v pastoračním nasazení především sám, nastávají pak až banálně se opakující scénáře hodné béčkových filmů, navíc stále častěji „jako na běžícím pásu“. Samozvaná „utěšitelka“ velmi dobře rozpozná, že kněz je nespokojený, frustrovaný, doveče se mu vlísat jako osoba potřebná pro jeho harmonický a vyrovnaný rozvoj po všech stránkách, a to dříve či později i po té tělesné stránce inkusive. Takto „zaháčkovaný“ kněz v lepším případě ví, že se stala chyba, kterou by ještě mohl napravit, avšak v pokročilém stadiu tonutí nic nepomáhá přemlouvání shora i zdola. Dříve častější model onipotentních hospodyň, které jsou ze svých „svěřenců“ schopny učinit doslova karikatury kněžství, se tak dnes stále častěji nahrazuje čím dále snadnějším a bohužel církevně i společensky přijatelnějším opuštěním služby. Je to snazší než ve službě setrvat a nechat věřící hrát spekulativní ruskou ruletu o to, zda snad kněz s hospodyní „něco má“.

Fankluby věrných

Smrtící ranou pro boj kněží za setrvání ve službě i za tíživých okolností je dnešní převrácené chápání milosrdenství. „Není na světě člověk ten, který by se zalíbil lidem všem“ platí obzvláště pro ty, kdo jsou vystaveni soustavnému pozorování ze strany veřejnosti, což se v případě kněze ještě umocňuje tím, že je to právě on, kdo má ostatním vyzářovat jako vzorný příklad mravního a duchovního života. Avšak zejména pokud kněz od věřících požaduje něco nepřijemného, co často není ani jeho rozmar, nýbrž spíše to, co je součástí Církvi uložené disciplíny, je „nemilosrdný“, není „pro lidi“, není „otevřený“. Děti slýchávají od útlého dětství kritiky na takové kněze, a rodiče jsou pak

náramně překvapeni, že s přibývajícím věkem jejich děti praxi víry často opouštějí. Není divu, když o nepřizpůsobivých duchovních správcích slyší samá slova odsudků. A že by pak z takových rodin vzházela duchovní povolání?

Tento typ věřících se ovšem specializuje na obdiv k určitému typu kněží, totiž „svých“ kněží, těch „akčních“, kteří jsou „pro nás“ a umí to pěkně „rozjet“. Fanklub věrných rád ukolébává tyto své milce v nirvané popularity. A jako populárním osobnostem schází dotyčným k plně osobní seberealizaci ještě bytost-

Identitu kněží podlamuje nedostatečný zájem jejich ordinářů a dnešní falešně pojatá úloha laiků.

Foto: maxpixel.freepicture.com

ně blízký vztah. Těto úlohy se s horlivou ochotou ujme ta nejoddanější z pobočnic. Dříve či později navážou vzájemný blízký vztah, lžou věřícím i sobě „do kapsy“, situaci bagatelizují a uvádějí ji svými chatrnými vysvětleními „na pravou míru“. Struna ovšem dříve či později praskne a k odchodům nakonec dochází. Fanklub se za této situace k „vyklouzlému“ knězi semkne a vyzývá ostatní k milosrdenství, k pochopení nelehkých zákrut životních cest tak vzácného člověka, který už zkrátka „nemohl jinak“. Jedni kněží tak byli kritizováni za poctivost třeba i za cenu zneuznání, jiní jsou chváleni za porušení povinností a opuštění Krista a jeho Církve. Sami vyklouznouví pak hodnotí mravní úroveň svých bývalých farníků podle toho, jak „tolerantně“ se k jejich selhání postavili.

Ale vždyť vlastně o žádné selhání nejde. Ujala se totiž móda prezentovat

vlastní život jako dvouetapový. V té první etapě jsem sloužil věřícím, něco mi to dalo, věřícím také, Bohu díky za to. Teď však přišla další fáze mého života. I ta jistě bude zajímavá, podnětná, přinese mi asi více než dosavadní kněžství, protože kdyby bylo kněžství až tak uspokojivé, asi bych ho neopustil. Pln studu „chodit třicet metrů pod zemí“ již není v kurzu. Vrcholem troufalosti pak je volba veřejné sebezviditelnější činnosti. Kněz, který službu opustil, se stane například publicistou, který Církvi kudy chodí, tudy rozdává dobře míněné rady a zjednáva si bez uzardění přístup také do médií, honosících se přívráskem „katolická“. Svými tupeprnými, tu blahosklonnými kritikami osvěcuje mysl těch, kteří zůstali ve službě věrní. Nebo se může také objevit kněz prahnoucí po vrcholné politické funkci, poté co rozpoznal, že v Církvi se mu již další funkce přisypávat nebudou. Tam je třeba položit si jasnou otázku: Jestliže někdo nesplnil sliby dané Bohu, jak může plnit sliby dané voličům?

To nejlepší pro laiky

Výmluvy za neutěšený stav na bývalý režim jsou dnes již anachronické. Vysvětlování nezdarů sociologickou situací, příklonem nevďečného národa k materialismu, objektivními příčinami všeho druhu, bývají často alibistické až trapné. Kdyby měli nepřátelé Církve řešit grantový projekt se zadáním, jak podemlít důvěru ve služebníky Církve a jak je od Církve odlákat, nemuseli by nic nového vymýšlet. Stačilo by jim jen nahlédnout. Není asi žádným překvapením, že mezi biskupy, kteří zaplňovali semináře všude tam, kde právě působili, patří také kardinál Burke. V knize rozhovorů *MLčet nestačí* přiznává, že mu býval vytýkáno nedostatečný zájem o laiky. On ale namítá, že pro laiky se snažil udělat to nejlepší, co bylo v jeho silách, totiž dát jim dobré kněze.

P. Stanislav Příbyl
(Mezititulky redakce)

P. Doc. JUDr. Stanislav Příbyl, Ph.D., Th.D., J.C.D., vysokoškolský pedagog a teolog, vědecký pracovník, odborník na církevní právo

KARDINÁL SAPIEHA

Protivník nacistů a komunistů, duchovní pastýř mladého Jana Pavla II.

Víra polského národa uprostřed útlaku sílila díky takovým svatým a hrdinným duchovním pastýřům, jako byl kardinál Adam Sapieha.

Od svatého Stanislava, biskupa a mučedníka, až po svatého Jana Pavla II. v Krakově v průběhu staletí působili hrdinní duchovní. A mezi tyto velké muže musíme započítat i kardinála Adama Stefana Sapiehu, jenž byl od roku 1911 až do své smrti krakovským arcibiskupem. Svou biskupskou službu vykonával v době dramatických událostí, které Polsku ve dvacátém století přinesly především mučednictví a neštěstí. Během dvou světových válek a období stalinismu Sapieha vždy odvážně bránil své stádce; řečeno památnými slovy papeže Františka, byl pastýřem, z něhož byla cítit vůně jeho oveček. Kardinála Sapieha měl nesmírný vliv na nedávnou historii Polska i na povolání papeže svatého Jana Pavla II.

Stejně jako svatý František z Assisi se kníže Adam Stefan Sapieha narodil do vznešené rodiny a mohl vést privilegovaný život, přesto se však rozhodl pro svatou službu Církvi. Sapieha se narodil 14. května 1867 na zámku ve významné šlechtické rodině. (Královna Mathilde Belgická je pravnučkou bratra kardinála Sapiehy, Władysława Leona.) Studoval v Lille, Vídni, Krakově a Innsbrucku a cítil povolání ke kněžství. V roce 1892 vstoupil do semináře ve Lvově (dnešní ukrajinský Lviv). Slibný mladý kněz byl v roce 1905 jmenován soukromým sekretářem papeže svatého Pia X. O šest let později Pius jmenoval Sapiehu krakovským arcibiskupem.

Pravý humanista

Tři roky poté vypukla první světová válka. Tehdy bylo Polsko na více než sto let rozděleno mezi tři jeho silné sousedy – Rusko, Prusko a Rakousko. Tyto mocnosti spolu válčily a Polsko se často stávalo jejich bojištěm. Arcibiskup Sapieha jako pravý humanista v roce 1915 vytvořil „Knížecko-biskupský výbor“ (*Książęco-Biskupi Komitet*) na pomoc

Adam Stefan Sapieha. Foto: Wikimedia Commons

Sapieha vždy odvážně bránil své stádce. Řečeno památnými slovy papeže Františka, byl pastýřem, z něhož byla cítit vůně jeho oveček.

věřícím zbídačeným válkou. Vedle sbírek v kostelech se také pořádaly koncerty a divadelní představení, jejichž výtěžek byl věnován na podporu tohoto projektu. Sapieha také přesvědčil papeže Benedikta XV., aby vydal list určený biskupům na celém světě, s žádostí o pomoc válkou zpusťšenému Polsku.

V meziválečném Polsku Sapiehova autorita dále rostla. V roce 1934 založil krakovskou pobočku mezinárodní katolické charity Caritas a nějakou dobu působil jako senátor za polskou křesťansko-demokratickou stranu. Sapiehova morální autorita v Polsku však dosáhla svého vrcholu za druhé světové války. V září 1939 nacistické Německo vtrhlo

do Polska a způsobilo tak šest let trvajících kruté strádání, během něhož bylo zabito šest milionů polských občanů včetně tří milionů Židů. Psychopatický německý právník Hans Frank vládl v Generálním gouvernementu, tedy v části Polska, která byla připojena ke Třetí říši. Frank se pokoušel přimět Sapiehu ke kolaboraci s nacisty – například tím, že by vydali společný list kritizující bolševismus –, ale Sapieha na to nikdy nepřistoupil. Místo toho poslal Frankovi dopis, v němž ho vyzval k ukončení sadistického boje proti polskému národu a obzvláště proti kněžím, kteří byli nacistickým Německem silně pronásledováni (více než polovinu kněží v koncentračním táboře Dachau tvořili Poláci). Sapieha poskytoval Polákům pronásledovaným okupanty morální a materiální podporu a polský odboj v Krakově s ním pravidelně konzultoval svá důležitá rozhodnutí.

Zastávce pronásledovaných

Sapieha byl také citlivý k osudu krakovských Židů oddělených od zbytku obyvatelstva v ghettu a poté odesílaných do likvidačních táborů. V prvních měsících okupace se Sapieha neúspěšně snažil apelovat na německé úřady, aby represivní přístup neuplatňovaly na Židy, kteří byli katolicky pokřtěni. V rozporu s obviněními svých kritiků Sapieha neomezoval svou pomoc jenom na židovské konvertity. Existuje bezpočet písemných svědectví, v nichž kněží uvádějí, že dostali přímo od arcibiskupa příkaz vytvářet falešné křestní listy pro židovské uprchlíky, a podle Aleksandra Biebersteina, kronikáře krakovského ghetta, Sapieha vyzýval SS, aby nevztahovala represivní přístup na místní rabíny (SS jej pochopitelně neposlouchala a deportovala rabíny do Osvětimi). Pomáhal rovněž zajistit úkryt pro Židy v kláštrech a v katolických rodinách.

Šiřitel vzdělanosti

Kardinál Sapieha, jenž sám studoval na nejlepších evropských univerzitách, byl přesvědčen, že je nutno vytvořit vlivnou katolickou inteligenci. V roce 1912 založil v Polsku první farnost pro univerzitní studenty u krakovského kostela svaté Anny (dnes je kostelem Jagelonské univerzity). Roku 1945 založil katolický kulturní časopis *Tygodnik Powszechny*, který je dodnes jedním z nejvlivnějších a nejčtenějších intelektuálních periodik v Polsku. Mezi krakovské spolupracovníky tohoto týdeníku patřil i mladý kněz P. Karol Wojtyła. V období komunismu byl *Tygodnik* politicky nejdůležitějším a nejsvobodnějším polským periodikem (v roce 1953 polské komunistické úřady propustily všechny jeho zaměstnance poté, co časopis odmítl publikovat oslavný nekrolog Josefa Stalina, a nahradily je prorežimními patolízaly; ale již v roce 1956 se původní redaktoři a novináři vrátili).

Odpůrce komunistů

V roce 1946 papež Pius XII. jmenoval arcibiskupa Sapiehu kardinálem. Sapieha byl s blížící se osmdesátkou stále více unavený a slábl, přesto nepřestával bránit polský národ. Polsko, které přetrpělo strašlivou okupaci, se znovu dostalo do područí zlé velmoci. Téměř okamžitě po převzetí moci v Polsku komunisté začali pronásledovat Církev, která zaujímala ústřední místo v srdcích většiny Poláků. Byl zabrán církevní majetek, mnozí kněží

byli popraveni nebo uvězněni po zinscenovaných procesech, při nichž byli křivě obviněni ze špionáže ve prospěch Vatikánu nebo CIA. Kardinál Sapieha proti tomu hlasitě a energicky protestoval.

Otec Poláků

Když v roce 1951 zemřel, pohřebního obřadu ve wawelské katedrále se účastnily ohromné davy lidí. V církevních záznamech je uváděn odhad 100 tisíc účastní-

Jeho pohřbu se účastnily ohromné davy lidí. Poláci cítili, že ztratili otce, mojžíšovskou postavu, která je vedla přes poušť dvou krvavých světových válek a komunistického útlaku.

ků. Nikdy dříve se s krakovským arcibiskupem neloučilo tolik lidí. Poláci cítili, že ztratili otce, mojžíšovskou postavu, která je vedla přes poušť dvou krvavých světových válek a komunistického útlaku.

Kardinál Sapieha sehrál klíčovou roli v povolání Karola Wojtyły. V roce 1938 odjel do města Wadowice biřmovat. Jedním z konfirmantů byl Wojtyła. Sapieha se ho ptal na jeho plány do budoucna. Když se dozvěděl, že hodlá studovat v Krakově polskou literaturu, Sapieha si

s lítostí povzdychl, že se místo toho nerozhodl pro seminář. Za války Wojtyła studoval v Sapiehově ilegálním semináři. Po válce jej budoucí papež – uchvácený spisy svatého Jana od Kříže a svaté Terezie z Ávily – požádal, zda by nemohl odejít z diecézního semináře a stát se karmelitánem. Sapieha jeho žádost odmítl a řekl mu, aby dokončil to, co začal. (Mnozí se domnívají, že Sapiehu k tomu částečně motivovala skutečnost, že Polsko, jehož kněží byli v obrovském počtu povražděni v koncentračních táborech, zoufale potřebovalo nové diecézní kněze.)

Jen málo zemí zakusilo ve dvacátém století tak obrovské utrpení jako Polsko. A přesto navzdory snahám nepřátelských sil Polsko nikdy neztratilo svou víru. Tato víra byla rozhodující v osmdesátých letech při utváření Solidarity, což byl jeden z hlavních faktorů zhroutilí sovětského impéria. Víra polského národa se i uprostřed útlaku udržela neporušená, a dokonce sílila díky takovýmto svatým a hrdinným duchovním pastýřům, jako byl kardinál Stefan Wyszyński, papež svatý Jan Pavel II. a kardinál Adam Sapieha.

Filip Mazurczak

<http://www.ncregister.com>

Přeložil Pavel Štička

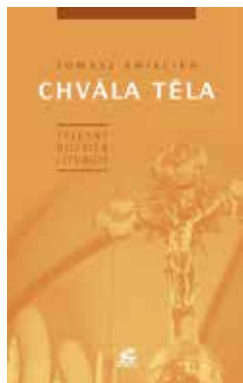
(Mezititulky redakce)

Filip Mazurczak, překladatel a novinář

Z nabídky nakladatelství Krystal OP

Krystal OP, nakladatelství teologické a filosofické literatury, Husova 8, 110 00 Praha 1
tel.: 224 218 440, e-mail: krystal@op.cz, on-line knihkupectví: <http://www.krystal.op.cz>

Timothy Radcliffe: Ponoř se! Žít svůj křest a biřmování

„Naší víře se bude dobře dařit jedině tehdy, když znovu objevíme hluboký smysl krásy prostého obřadu křtu.“ Kniha prochází krok za krokem obřad křtu a ukazuje, že je v něm jako v semínku obsažen náš celoživotní program i cíl.

Brož., 288 s., 330 Kč, e-kniha 220 Kč

Tomasz Kwiecień: Chvála těla. Tělesný rozměr liturgie

Vnější rozměr liturgie napovídá, že Bůh si vyvolil to nejvíce lidské, aby k sobě přitáhl člověka: tělesnost, kterou Bůh stvořil a které požehnal, aby se stala nástrojem setkání s jeho láskou a jeho tajemstvím. Tato kniha zkoumá hmotné, viditelné podmínky božského působení v liturgii i v naší osobní modlitbě.

Brož., 176 s., 210 Kč

FIKTIVNÍ FILOSOFICKÉ ROZHOVORY O NEFIKTIVNÍCH PROBLÉMECH

Člověk a jeho smrt

Přátelé Filozof a Nefilozof se dnes společně vydávají na cestu odhalování tajemství lidské nesmrtnosti. Může i v této oblasti poskytnout filosofie člověku nějaké jistoty, či dokonce útěchu?

N: Jak se vy, filozofové, díváte na člověka? Kým podle vás je?

F: Na tuto otázku by mohla zaznít celá řada odpovědí. Některou z nich pro tebe vyberu. Dávni filozofové se o člověku vyjadřovali jako o živočichu smrtelném. To je jeden z výměrů, který dost dobře postihuje podstatný znak lidského bytí.

N: Živočich smrtelný? To je divné. Definice člověka by měla uvádět to, co je pro něj typické a zvláštní, ale smrtelné jsou přece všechny živé bytosti. Smrti podléhají rostliny i zvířata. To se tedy filozofové příliš nevyznamovali, když tak zmateně určovali povahu člověka. Vždyť smrtelná je třeba slepice i opice. Jak vidím, podle filozofů není mezi člověkem, slepicí, opicí a vlastně i ostatními živočichy vůbec žádný rozdíl. Vůbec jsem netušil, že by filosofie byla až tak konfúzní.

F: Nedej na první dojem. Tou definicí chtěli filozofové zdůraznit, že člověk si uvědomuje nevyhnutelnost své smrti. Ví, že musí zemřít. Vědomí vlastní smrtelnosti je pro člověka typické a zvláštní. Člověk je bytost, jejíž život je prolnut myšlenkou na smrt. Žádný jiný živočich se problémem konce své existence nezne-pokojuje.

N: No, to je asi pravda. Vědomí vlastní smrtelnosti představuje tragický rys lidského života. Bylo by mnohem lepší, kdybychom byli této nepřijemné zátěže zbaveni.

F: Opravdu? Pak by se ale člověk na svou smrt nemohl připravovat. Jednoho dne by ho překvapila a on by jí musel čelit, aniž by byl na ni dobře uchystán.

N: Cože? Připravovat se na smrt? Jak můžeš takhle mluvit? Jak se chceš chystat na poslední moment svého života, na jeho naprostý zánik? Náš život je mnoh-

dy už tak těžký a vy byste na nás ještě naložili nesnesitelné břemeno chystání se na smrt jako na nějaké odsouzení těsně před popravou? Nejste vy, filozofové, tak trochu vyšinutí? Mnohem logičtější je myšlenka na smrt zaplašit a zapudit a zabývat se něčím pozitivnějším či alespoň méně depresivním. Současný člověk na smrt skoro vůbec nemyslí a já se v tom k němu vděčně připojuji. Jestli ta vaše filosofie maluje tak děsivé strašáky na zeď, budu rád, když se jí oklikou vyhnu.

Foto: Wikimedia Commons (CC BY 4.0)

Moderní člověk se tváří, jako by smrti nebylo, a přesto je jí divadlo života doslova přeplněné.

F: Filosofii se ke své škodě možná vyhneš, smrti však nikoli. Moderní člověk se tváří, jako by smrti nebylo, a přesto je jí divadlo života doslova přeplněné. Pascal dobře viděl, že se lidé honí za zábavou kvůli zapomnění na sebe, protože kdyby se začali zabývat sami sebou, problém smrti by se v jejich myslích vynořil v celé své odpudivé nahotě a naléhavosti.

N: Ne všichni se honí za zábavou. Bezpočet lidí na ni nemá vůbec čas. Pascal se tedy mylí, když líčí moderního člověka jako bytost propadlou zábavě.

F: Pascalův pojem zábavy není totožný jen s nějakou relaxační volnočasovou aktivitou. Znamená zabývání se vším jiným než tím podstatným. Člověk novověku se snaží svou mysl zabavit či chceš-li zaměstnat čímkoli, co mu pomůže zapomenout na jeho blížící se smrt. Mohou to být klidně i pracovní problémy. I taková orientace myslí spadá pod Pascalovo pojetí zábavy.

N: Nechápu, proč jsou někteří filozofové otázkou smrti tak posedlí. Ze svých skromných studií filosofie mi utkvělo v paměti Heideggerovo vymezení lidského života jako „bytí k smrti“. Podle tohoto německého existencialisty žije každý člověk, který před myšlenkou na smrt utíká, neautentickým způsobem. Autentická existence je naopak charakteristická pro toho, kdo se s touto myšlenkou naučí žít a dokáže hledět smrti přímo do tváře. Přiznám se, že tak heroický postoj zaujmout nedokážu. K autenticitě života jsem zatím nedospěl a asi nikdy nedospěju.

F: S tím si nelam hlavu. Heideggerova proklamace je jen zoufalá intelektuálská póza fenomenologa, který si sice uvědomuje problematičnost vytěsňování myšlenky na smrt z lidského vědomí, ale zároveň v ní spatřuje jen vpád ponuré nicoty do samotného srdce existence člověka. O té nicotě se Heidegger hodně nabánil, nicméně s přijatelnou filosofií to už nemá nic společného. Spíš mi to připadá jako přemlouvání trestance, aby hleděl svému katovi neohroženě do očí a vychutnával si přitom hřejivý pocit vlastní velikosti. Tím může vážně oslovit jen nějaké psychopaty, kteří poměřují svou velikost svým vztahem k nicotě. Jak velká je asi důležitost existence poměřovaná absencí veškeré pozitivní? Řekl bych, že počty jsou v tomto případě jasné – naprosto nulová.

N: Útěchu z filosofie bych tváří v tvář smrti u Heideggera určitě nehledal. Když už bych po ní měl pátrat u nějakého filosofa, asi bych se přiklonil k Epikurovi. Pokud si vzpomínám, učil, že dobrý filosof se smrti nebojí, protože odhaluje její nicotnost. Dokud žijeme, smrt se nás ještě netýká. A když přijde, už se nás netýká, protože nás zbavuje života i vědomí. Nemusíme se jí tudíž obávat.

F: Ano, to je Epikurův recept na strach ze smrti. Opravdu však dokázal „z tvé mysli zaplašit nadobro strach, jímž záhrobí léká, který rozvrací zmatkem až v základech člověka život“, jak vznosně pje jeho slavný žák Lucretius Carus? Tak prostě to přece vůbec není. Smrt pro většinu lidí není okamžikem, který by jejich život ukončil nečekaně rychlým a čistým řezem. Smrt se člověka zmocňuje procesem, jenž se označuje jako umírání. To mnohdy trvá dlouho a bývá velmi bolestné. Na to je Epikurův trik opravdu krátký.

N: Já vím. Ale nechme už toho. Nemám rád takové bezútešné rozhovory.

F: Proč bezútešné? Před chvílí jsi užil obratu „útěcha z filosofie“? Myslíš si, že filosofie smrti je jen trnitým polem bez lákavých plodů? Podívej se na Platóna. Celou svoji filosofii označil jako „přípravu na smrt“ a pokud vím, deprese mi rozhodně netrpěl.

N: To nechápu. Zabývat se celý život smrtí a neupadnout přitom do sklíčenosti nad naším tristním osudem? Byl ten Platón vůbec normální?

F: Více než si myslíš. Psychická tíseň se mu vyhnula proto, že ve smrti nespatořoval zánik člověka. Počítal s lidskou nesmrtností.

N: Jak sladká iluze! Zřejmě až jeho vlastní smrt ho z ní vyléčila. Jak mohl být tak naivní!

F: Naivní? Proč naivní? Naopak. Nebyl natolik naivní, aby si myslel, že osud člověka kopíruje osud jeho těla. To jistě zaniká, ale lidské bytí není totožné s jeho tělesností. Redukce života na jeho materiální projevy je nepřijatelná. Nelze ji podpořit žádnou empirickou zkušeností. Nebo jsi snad schopen zkušenostně doložit, že jen ty znaky, které jsou na člověku zkušenostně dostupné, tvoří vlastní podstatu jeho života?

Jasques Louis David: Smrt Sokrata (1787). Foto: Wikimedia Commons, Ad Meskens (CC BY-SA 3.0)

N: No, to asi nejde. Ale snad společně s Platónem nevěříš v nesmrtnost člověka! Taková víra patří do světa pohádek a zázraků.

F: Chceš říct, že nesmrtnost by byla něčím mimo-řádným, co se vymyká naší běžné zkušenosti se světem a lidským životem? Jenže není samotná existence světa a samotný fakt našeho zrození něčím

Nesmrtelnost je výlučným námětem filosofie. Dobrý filosof ví o nesmrtnosti člověka a chrání toto poznání jako cenný poklad.

zcela mimo-řádným a zázračným? Vědci se snaží mimo-řádnost a zázračnost odstranit věděním, ale kvůli jejich metodické omezenosti neznají podstatu člověka a reality, a tedy ani to, jak vlastně vznikají a jaká je jejich finální destinace. Popisují jen jejich empiricky dostupné stránky a to je trochu málo na rozhodování o jejich celkové povaze. Nesmrtnost není o nic větším zázrakem než naše narození a život na této zemi. Patří ke stejnému řádu tajemné existence člověka, do níž nemá žádná empirická věda přístup. Proto byla, je a bude výlučným námětem filosofie. Dobrý filosof ví o nesmrtnosti člověka a chrání toto poznání jako cenný poklad.

N: Pseudo-jistoty materialistů mě také nijak neoslovují, ale protože nejsem filosof, setrvám prozatím u svého agnosticismu. Nesmrtnost člověka nepopírám, ale důvody pro ni také nenahlížím. Vzdávám se tedy soudu o této věci.

F: To ti příliš klidu nepřinese. Vstup na půdu kritické filosofie a na nesmrtnost se už nebudeš muset dívat jako na iluzorní přání těch, kdo nesnesou myšlenku blížícího se konce života. Tvé vědomí smrti se projasní vědomím nesmrtnosti. Nebudeš si muset s Heideggerem hrát na patetického hrdinu a nebudeš se muset stydět za svůj přirozený strach ze smrti. A přesto dosáhneš skutečné útěchy, která nebude pouhým preludem člověka prchajícího před uznáním nesnesitelné krutosti vlastního osudu.

N: Tomu se nebráním. Na této cestě však potřebuji průvodce. Sám to nikdy nezvládnou. Pochybnosti mě okamžitě srážejí k zemi.

F: Rád s tebou budu po této cestě kráčet. První a ne zrovna malý krok jsme dnes již učinili.

Roman Cardal

PhDr. Roman Cardal, Ph.D., filosof. Přednáší na vysoké škole CEVRO Institut a spolupracuje s Občanským institutem

NEVYŽÁDANÉ RADY MLÁDEŽI

Recenze knihy P. Marka Orko Váchy

Jedním z hitů léta 2017 se stala kniha Marka Orko Váchy *Nevyžádané rady mládeži*. Hlavní poselství knihy určené lidem na prahu dospělosti (17–21 let) je velmi dobré a trefné. Zjednodušeně řečeno: „Nehrabejte se pořád v sobě, ale něco dělejte, ve vztahu k Bohu, k sobě, k bližním i ke světu kolem!“ Ano, tohle mladí potřebují slyšet a nikdo jiný nic podobného zatím nenabídl. Za to náleží autorovi skutečný dík. Je vidět, že píše ze zkušenosti pedagoga i kněze. Co všechno tedy populární duchovní ve svém čtivém textu mládeži nabízí?

Budte opravdovými muži a ženami!

Třeba povzbuzení k tomu, aby se mladí lidé nebáli být sami sebou. Aby byli opravdovými muži a pravými ženami. Zdánlivě jasné, ale dnes, v době krize pohlavní identity, potřebné jako sůl... Autor vychází z tradiční křesťanské antropologie, která pracuje s rozdíly mezi mužem a ženou, kteří se mají navzájem doplňovat. Souhlasím. A jak se dalo čekat, v nepočetných, leč hlasitých liberálně katolických kruzích v Praze jsem již zaslechl poznámky, že autor zde upevňuje tzv. genderové stereotypy (tedy, že chlapci mají být rytířští a dívky krásné). V tom případě, jen tak dál!

Jedna z dalších kapitolek mluví o tom, že mladý křesťan by měl mít odvalu všechno zpochybnit – i základy svojí víry, aby je mohl postavit nově a pevněji. V autorově sociální skupině, univerzitních studentů filosofického naladění, to jistě platí. Nejsem si však jist, zda je to dobrý recept pro každého mladého věřícího. Ale kniha je zjevně psána spíše pro ty první. Návrhy v textu obsažené v mnohém platí pro studenty gymnázií a univerzit. Nakolik jsou použitelné pro mladé pracující nebo třeba pro absolventky zdravotních škol, je otázka.

Naopak souhlasím s autorem, že pokud člověk nějak dospěje ve víře, a sám se rozhodne jít s Bohem ve společen-

ství Církve, je to ideální doba pro přijetí svátosti biřmování. Nesouhlasím v této věci s některými svými konzervativními přáteli, kteří se domnívají, že biřmování by se mělo udělovat dětem po dosažení věku užívání rozumu (7+). Téměř nikdo z nich to přímo neřekne, ale mám dojem, že tuto svátost chápou hlavně jako přijetí milosti a pomoci Ducha Svatého proti problematickému prožívání puberty u svých ratolestí a méně jako dokončení křesťanské iniciace, na základě vlastního dospělého rozhodnutí. Myslím, že Váchův přístup k biřmování jako svátosti křesťanské a duchovní dospělosti je dnes pastoračně nosnější.

Ne úplně jasná je kapitola, kde autor vyzývá ke svobodě a odvaze hledat svobodu Božích dětí. Odvalu hledat podle vzoru svatých své cesty a nebýt davovou bytostí. Ano, pokud tomu rozumíme ve smyslu nebýt konformní s módními proudy ve světě. Pokud bychom tomu rozuměli tak, že nemáme být v souladu s Církví a její naukou, je to ovšem na pováženou. Poznámka, že nikoho nemají mladí úplně poslouchat, jen rodiče ano, je asi malou úlitbou těm, kteří tuto brožurku svým dětem poráží.

Kladně lze hodnotit výzvu k tomu, že je žádoucí se odpojit od všech sociálních sítí. Vypnout wifi a řídit se svým srdcem. Zmínka o tom, že nemají mladí řešit vnitrocírkevní věci je dvojnásobná. Ano, zabývat se klepy je špatné, ale být lhotejný ke své matce Církvi je také špatné. Právě v Církvi se zrodili mnozí velcí svatí, které mají mladí následovat a ptát se, ne co jsme udělali špatně, ale co jsem mohl udělat lépe a kde jsem mohl udělat více.

Makejte na sobě!

Další stránky jsou velmi silným výkřikem: „pracujte, studujte, „makejte!“ Pro Váchu je to důležité téma, na řadě stran vybízí k studijní a pracovní aktivitě. A je jistě dobré svůj čas zde využívat jinak než jen pro „Fun and Relax“ (zábava a odpočinek), jak nás často vybízí komerční kul-

tura. Dovolím si však být trochu osobní. Trochu se do toho promítá autorova osobní charakteristika člověka ohromného pracovního nasazení. Ne každý je takto nastaven. Ano budme pilní a nezáhálejme, dobře využívejme čas, ale práce ani úspěch ve studiu není naší modlou. Jsou to prostředkem na cestě k Bohu.

Váchova výzva k aktivnímu životu pokračuje pobídkou mladým, aby se stali odborníky na nějaké jim blízké téma a nebáli se ho formulovat z křesťanských pozic i ve světských médiích. Následuje, dnes skoro povinná, zmínka o ruské propagandě a výzva k vlastní aktivitě ve veřejném prostoru. Pak je zde lehce ironizující zmínka o tom, jaké je hrdinství napsat text tohoto zaměření do *Monitoru* či *Milujte se*.

Výzva, aby se mladí nebáli vstupovat do médií, je jistě správná. Otázkou však je, nakolik je reálná. Média – stejně jako mnohé v životě – fungují jistou setrvačností. Když je něco známé, vyzkoušené a osvědčené, tak se to používá. Ostatně i autor to musí vědět více než dobře. Patří do skupiny několika mediálně nejznámějších „církevních“ komentátorů (spolu s Tomášem Halíkem, Jaroslavem Šebkem či Václavem Malým), kteří jsou do médií zváni setrvale již roky, ba desetiletí. Opravdu jen málokdo dokáže zkombinovat znalost tematiky a schopnost ji srozumitelně vysvětlit i pro lidi mimo Církve. Kromě toho bývá do médií zván někdo, kdo není jen hlasatelem církevní linie. Chce to ještě něco k tomu. Téměř všichni zmínění mají ještě akademické kariéry. Nevím, že by byli zváni kněží či laici, kteří by „jen“ formulovali církevní linii. A také – aby byli pro média atraktivní – se často jedná o lidi s často kritickým postojem k oficiální církevní doktríně a dění v Církvi, ať už „zleva“, či „zprava“.

Silná vůle jen někdy...

Každý máme svá témata, to je pochopitelné. Co však u autora skoro hraničí s obsesí, je jeho posedlost přirozeným

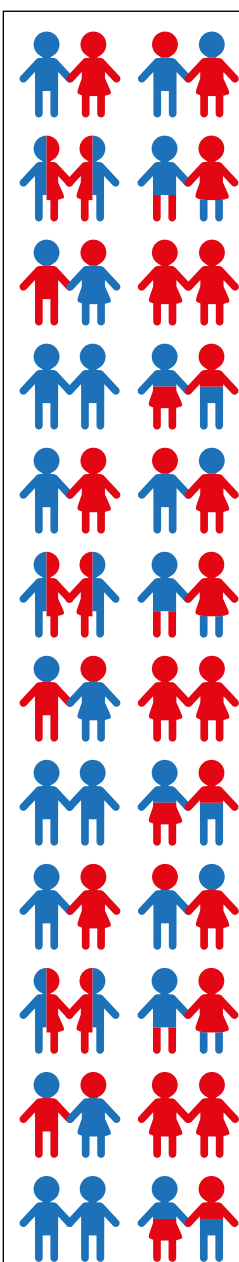
plánováním rodičovství (PPR). V knize ho kriticky zmiňuje hned třikrát. A zatímco u něčeho (studium) volá Vácha po velmi silném nasazení, tvrdím a vůlí hnaném úsilí o chtěné dobro, jak jde o šesté přikázání, najednou naznačuje, aby to mladí prostě moc neřešili. Rozumím tomu jako reakci na reakci. V světském prostředí je rozšířena představa nespoutaného oddávání se sexualitě, v církevním prostředí přišla reakce. Jedná se o tzv. „Společenství čistých srdcí“ a některé skupiny propagující PPR. V obojím je při vší úctě trochu cítit americký styl moudrých rad na všechny problémy. Tato v jistém smyslu pochopitelná křesťanská reakce na aktivity pohrobků sexuální revoluce má možná někdy až podobu jakéhosi kultu předmanželské čistoty a PPR. Na toto podle mého reaguje Vácha svým přístupem „moc to neřešme.“ Nemyslím si však, že je to správná reakce. Ponechme sexualitě (ve smyslu pohlavního života) její místo, stejně tak jako ponechme místo celému Desateru a Božímu zákonu, jak ho Církev předává. Pak se vyhneme jakýmkoli pseudokultům i výzvám „neřešme to,“ když to vlastně řešíme.

Měli byste si tedy knihu přečíst? Ano! Ale čtěte ji kriticky, k tomu vás ostatně sám autor vybízí.

P. Radim Cigánek

P. JCLic. PhDr. Mgr. Radim Cigánek, farář u sv. Prokopa v Sázavě

Národní centrum pro rodinu, Katechetická sekce ČBK,
Sekce pro mládež ČBK, Sekce církevního školství ČBK
srdečně zvou na seminář

IDEOLOGIE GENDER

„Vyloučení antropologického základu rodiny, diktát výchovných programů.“
(papež František, Amoris laetitia od. 56.)

Cyrilometodějská teologická fakulta UP Olomouc

1. března 2018

Seminář je určen pro zainteresovanou veřejnost, kněze, studenty a pracovníky diecézních pastoračních úseků.

- 9.00 zahájení
- 9.15 **Člověk jako osoba**
prof. Jan Sokol, Ph.D., CSc
- 10.00 **Feminismus a genderová teorie**
PharmDr. ThLic Mária Raučinová, PhD.
- 10.40 přestávka
- 10.55 **Co společnost dluží ženám v rodině**
Ing. PhDr. Marie Oujezdská
- 11.20 diskuse
- 12.15 přestávka s občerstvením
- 13.00 **Gender ve výchovně vzdělávacích programech**
Mgr. Nina Nováková
- 13.40 **Netušené zdroje katolické antropologie**
ThDr. Jan Balík, PhD.
- 14.10 přestávka
- 14.20 **Specifické aspekty násilí v současné rodině**
S. M. Domínika Konečná OSF
- 14.55 **Rozdíly muže a ženy**
Mgr. Hana Imlaufová
- 15.25 diskuse
- 16.00 závěr

Konferenční poplatek: 100 Kč | Informace a přihlášky: www.rodiny.cz

RC MONITOR SI MŮŽETE OBJEDNAT NA ADRESE:

Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@rcmonitor.cz.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

PSČ:

E-mail:

Počet výtisků:

Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou přibližně 25 Kč, což za rok činí 600 Kč. Periodikum je distribuováno zdarma a jeho vydávání je možné jedině díky zasláným darům. Všem dárcům Pán Bůh zaplatí.

Letem světem

Rudé vlasy a semknuté rty charakterizují Anettu Kahane, dámu, která stojí za novým německým zákonem na cenzuru sociálních sítí v Německu (tzv. *Netzwerkdurchsetzungsgesetz*). Žena, která v mládí udala kamarádku, jež se jí svěřila se záměrem utéci do západního Berlína, podepsala spolupráci se Stasi a absolvovala výcvik v táboře pro teroristy v Mosambiku, stojí za zněním zákona, který ukládá provozovatelům sociálních sítí, aby mazali nevhodné komentáře nebo blokovali a rušili uživatelské účty. Úderem půlnoci z 5. na 6. ledna byl mezi prvními s odvoláním na zmíněný zákon zablokovan např. twitterový účet německé poslankyně a místopředsdkyně strany Alternativa pro Německo (AfD) Beatrix von Storch.

V naší zemi se intenzivně modlíme za volbu nového prezidenta. Ano, může to být další zlomový okamžik a pravděpodobně bude. Provinciál dominikánů fr. Benedikt Mohelník OP vyzval křesťany, aby nevolili Miloše Zemana. Pravdu má nejspíše v tom, že on skutečně dělí společnost a v mnohých lidech jako by probouzel „nízká hnutí a sobecké zájmy“. Nabídka kandidátů je každopádně různorodá a bohatá.

Před časem zvedl vlnu zájmu dokumentární film *Nerodič*. Jeho autorka, svobodná sedmatřicetiletá Jana Počtová, dostala v jednom rozhovoru následující

otázku: „Ve filmu jste zachytila dva roky v životech šesti svých přátel. Je mezi nimi matka samoživitelka, otec se střídavou péčí o svou dceru, lesbický pár, který vychovává dvě děti a pro třetí hledá dárce spermatu, nebo naopak manželé, kteří děti nechtějí. Chybí tu ale, alespoň na první pohled, tradiční funkční rodina. Proč?“ Odpověď je upřímná a odráží naši dobu: „Nevím, co znamená

Koláž: mimi

pojem tradiční funkční rodina. Nechci říct, že kolem sebe takové lidi nemám, ale definujte slovo funkční. To, že ti lidé spolu jsou, ještě neznamená, že je ta rodina funkční.“ Do tohoto dialogu na téma „co je funkční rodina“ vstoupil už v roce 2010 při návštěvě Barcelony papež Benedikt XVI., když prohlásil: „Velkorysá a nerozlučná láska muže a ženy je opravdovým rámcem a základem lidského života při jeho zrodu, narození, růstu a přirozeném skonu. Pouze tam,

kde existují láska a věrnost, rodí se a trvá pravá svoboda. Proto Církev volá po odpovídajících opatřeních, aby žena mohla najít své plné uplatnění doma i v práci, aby muž a žena, kteří vstoupí do manželství a vytvoří rodinu, měli rozhodnou podporu ze strany státu, aby se život dětí chránil od okamžiku jejich početí jako posvátný a nedotknutelný.“

U příležitosti oslav příchodu nového roku se olomoucký arcibiskup Jan Graubner obrátil na své diecezány krásným dopisem, ve kterém mj. píše: „Umíme sice vydělávat a budovat, ale nějak přestáváme umět milovat a nezištně sloužit. Opakujeme jako mantru, že všechno něco stojí a vše se musí platit. Já uznávám spravedlnost, ale vidím vážný problém v tom, že z peněz děláme boha, který je všemocný a bez něhož nejde nic. ... Nezištná služba z lásky může být lékem i na mnohé nemoci našich rodin, podniků a celé společnosti. Bude-li v našem životě více přítomen Bůh lásky, nebude bůh peněz kazící vztahy a šířící korupci tak silný. Bude-li v rodinách důležitější láska než peníze, přibude dětí a ty dostanou lepší výchovu, protože na ně budou mít rodiče více času. Budou psychicky zdravější a lidsky zralější, když vyrostou v harmonických rodinách. Pak bude mladá generace zárukou lidské naděje.“

-zd-

14. I.	Ne	2. neděle v mezidobí	I Sam 3,3b–10.19, Žl 40, I Kor 6,13c–15a.17–20, Jan 1,35–42
15. I.	Po	sv. Pavel Poustevník	I Sam 15,16–23, Žl 50, Mk 2,18–22
16. I.	Út	sv. Marcel I.	I Sam 16,1–13, Žl 89, Mk 2,23–28
17. I.	St	Památka sv. Antonína, opata	I Sam 17,32–33.37.40–51, Žl 144, Mk 3,1–6
18. I.	Čt	Památka Panny Marie, Matky jednoty křesťanů	I Sam 18,6–9; 19,1–7, Žl 56, Mk 3,7–12
19. I.	Pá	sv. Márius a Marta a jejich synové	I Sam 24,3–21, Žl 57, Mk 3,13–19
20. I.	So	sv. Fabián, papež a mučedník, sv. Šebestián, mučedník	2 Sam 1,1–4.11–12.19.23–27, Žl 80, Mk 3,20–21

21. I.	Ne	3. neděle v mezidobí	Jon 3,1–5.10, Žl 25, I Kor 7,29–31, Mk 1,14–20
22. I.	Po	sv. Vincenc, jáhen a mučedník	2 Sam 5,1–7.10, Žl 89, Mk 3,22–30
23. I.	Út	sv. Ildefons	2 Sam 6,12b–15.17–19, Žl 24, Mk 3,31–35
24. I.	St	Památka sv. Františka Saleského, biskupa a učitele církve	2 Sam 7,4–17, Žl 89, Mk 4,1–20
25. I.	Čt	Svátek Obrácení sv. Pavla, apoštola	Sk 22,3–16 (Sk 9,1–22), Žl 117, Mk 16,15–18
26. I.	Pá	Památka sv. Timoteje a Tita, biskupů	2 Tim 1,1–8 (Tit 1,1–5), Žl 96, Lk 10,1–9
27. I.	So	sv. Anděla Mericiová, panna	2 Sam 12,1–7a.10–17, Žl 51, Mk 4,35–41

MONITOR – publicistický čtrnáctideník, vydává Res Claritatis. ISSN 1214-8458. MK ČR E 15474. Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha, e-mail: redakce@rcmonitor.cz, číslo účtu: 2400089111/2010. Šéfredaktor: Zdeňka Rybová. Redakční rada: PhDr. Roman Cardal, Ph.D., Mgr. Andrej Kutarňa, fr. Mgr. Pavel M. Mayer OP, Ing. Josef Mudra, Mgr. Radim Ucháč. Teologický poradce: fr. Mgr. Pavel M. Mayer OP. Vychází s církevním schválením Arcibiskupství pražského čj.: arc/419/10 ze dne 10. 9. 2010. Nevyžádané příspěvky a materiály se nevracejí.